

FORUM

FİKİR MEYDANIDIR

Onbeş Günlük Tarafsız Siyaset İktisat Kültür Dergisi

15-Mayıs-1960

Sayı : 147

Ci'ıt : XIII 100 KURUŞ

Bu Sayıda :

Yol Kavşağında

ONBEŞ GÜNÜN NOTLARI :

1 Mayıs Bayramı

İstatistiksiz İktisat

Başını Sokacak Yer Derdi

Fakir BAYKURT

İNCELEMELER :

Halk Partisini Kapatmağa kimsenin gücü yetemez

Muammer AKSOY

KÜLTÜR VE SANAT :

Sigaranın Dumanı

Mahmut MAKAL

Ö Z Ü R

Elimizde olmayan sebeplerden dolayı 1 Mayıs 1960 tarihinde çıkması icap eden Dergimiz ancak bugün çıkabilmektedir.

Şimdilik 8 sahife ve yakında da eskisi gibi devam edeceğimizi bildirir. Vaki geçikmeden dolayı okuyucularımızdan özür dileriz.

YOL KAVŞAĞINDA

Siyasî hayatımızda nihai yol kavşağına varmış bulunuyoruz. Şu sıralardaki hadise ve hareketler, uzun bir devre için milletçe kaderimizi tayin edecektir.

Aralarında bir seçim yapmak zorunda olduğumuz iki yol şudur : Fikir hürriyeti ile ferdi hakların gelişebileceği çok partilî demokrasi yolu ile hürriyetleri yok eden ve kısa bir fasıla hariç (1930 dakî serbest Fırka denemesi), 1925 ile 1946 arasında memleketimizde tatbik edilen tek partilî idare yolu.

Son yılların siyasî inkişafı neticesinde, bu iki istikametten birine kati olarak yönelmek artık kaçınılmaz bir zaruret haline gelmiştir. Demokrasi şeklini muhafaza ederek parti tahakkümü rejimini daha fazla devam ettirmek, ismen demokrasi olan ve fakat hakikatte demokrasinin kaide ve müesseselerini tahrip eden bir sistem daha bir müddet devam ettirmek imkânsız hale gelmiştir. Demokrasi rejimi, muayyen olan bazı müessese ve tedbirleri ihtiva etmesi lâzım gelen bir rejim olmakla beraber, herşeyden önce bir zihniyet ve bir davranış meselesidir. Demokrasinin mevcudiyeti, her şeyden önce, fertler arasında tahammül zihniyetinin gelişmesine, muayyen oyun kaidelerine boyun eğen bir davranışın cemiyete hakim olmasına bağlıdır. Muhalefetin ezilmek istendiği hür basının susturulduğu, müstakil fikir hayatına son verildiği bir manevi ve içtimai iklimde demokrasi o'amaz. Keza, vatandaşların, mensup oldukları partilere göre muamele

gördükleri yerde demokrasiden bahsedilemez.

D.P. iktidarında, demokrasiden ayrılma hareketi, bariz olarak, 1954 senesinde başladı. Bu tarihten sonra, hukukî demokrasi rejimini adım adım ortadan kaldıran tedbirler silsilesi herkesçe malûmdur. Bunların hikayesini yeniden tekrar etmeğe lüzum yoktur. Tedbirlerin gittikçe şiddetlendirildiği seneler zarfında kendi kendimize mütemadiyen şu suali soruyorduk : D.P. iktidarı nereye gidiyor? Varmak istediği şey nedir? Son işaret ve tedbir'er bu hususta şüphe bırakmamaktadır. D.P. iktidarının arzu ettiği sistem, muhalefetin mevcut olmadığı, hür basının susturulduğu, fikir hayatına müsaade edilmediği bir sistemdir. Oysa, bu sistem tek parti sistemi değilse nedir?

FORUM'un sütunlarında senelerdir müdafaa etmeğe çalıştığımız görüş, milletçe selâmetin demokrasi kaidelerine alışmakta olduğu merkezindedir. Milletin tekamül yolu, cemiyetimizde birbirinden farklı düşüncelerin ifadesine imkan verilmesi, işi kavgaya dökmeden farklı görüşlere tahammül edilmesi, idarenin devamlı olarak halk oyu tarafından mürakabe edilmesi yoludur. Türk milletinin inkişafı, huzur ve sükunet içinde, yeni yeni fikirlerin ortaya atılmasına, vatandaşlar arasında müstakil fikir sahibi yeni kıymetlerin gelişmesine müsaade edilmesine bağlıdır. Ayrıca, idare mekanizmasını düzenlemesi de, devlet işleri ile parti işlerinin ayrılması ile, hükümetin meb'uslar tarafından yapıcı bir tarz-

da mürakabe edilmesi ile gerçekleşebilir.

Buna mukabil, karşımızda duran ikinci yol, yani baskı sistemi ve tek parti rejimi, karanlıklarla doludur. Mazide tek parti sisteminin mevcudiyetini izah eden cihet çok büyük ölçüde inkılaplar ve sosyal reformlar yapmak lüzumu idi. Bunların kısa zamanda gerçekleşmesi çok muhtemelen demokratik bir rejim altında mümkün olamazdı. İşte mazideki tek parti rejiminin dayandığı tarihî zaruret bu idi. Bugün şartlar tamamen değişmiş olup, cemiyetin inkişafı, baskı yolu ile değil de fikirlerin serbestçe ifade edilebileceği hür bir nizama bağlı bulunduğu bir merhaleye varmış bulunuyoruz. Bu şartlar altında, tek parti rejimine dönmek teşebbüsü millî inkişafı tamamen durduracağı gibi, her bakımdan meçhullere ve karanlıklara doğru yol almaktan başka bir şey olmayacaktır!

D.P. iktidarının son zamanlardaki tedbirleri, açıkça ifade edilmese dahi, bu iktidarın demokrasi aleyhinde olduğunu fiilen göstermektedir. Demokrasi ancak şeklen muhafaza edilmekte, esasında demokrasiyi kaldırmak yolunda birbirini takip eden ve şiddetleri gittikçe artan adımlar atılmaktadır. Bu suretle tedricen nihai yol kavşağına gelmiş bulunmaktadır. Bugün şiddet istikametinde yeni bir adım, demokrasinin tamamen kaldırılmasına ve fiilî bir tek parti rejiminin tatbik edilmesine müncer olacaktır.

Millîletin seçeceği yol, netice itibariyle Türk halkının davranışına bağlı bulunmaktadır. Mesele şudur : 14 senedir iyi kötü tatbik edilmeğe çalışılan rejim halk küt'eleri tarafından benimsenmiş midir? Halk, dört senede bir yapılacak serbest bir seçimle istediklerini iş başına getirmek hakkını muhafaza etmek istiyor mu? Halk, idarenin keyfi bir surette yürütülmesine muhalif olup, hükümetin, söz ve yazı ile, mürakabe edilmesine taraftar mıdır? Halk, idareyi bir zümreye münhasır bir imtiyaz olarak mı kabul eder, yoksa idarenin değişmesine ve ehil insanların idare mevkilerine yükselmesine taraftar mıdır?

Önümüzdeki yıllarda, siyasî kaderimiz halkın bu mevzulardaki tutum ve seçimine bağlı olacaktır. Şimdiye kadar müşahede ettiğimiz gerçek şu olmuştur : D.P. iktidarının şiddete başvurma teşebbüsleri millet arasında gittikçe artan tepkillere yol açmıştır. Sevindirici olan başka bir

cihet de tepkilerin büyük bir millete yarasır bir o'gunluk içinde vuku bulmasıdır. Bu müşahedeler, şiddet rejiminin Türk halkı tarafından arzu edilmediği kanaatinin katı olarak uyardır. İstikbalde siyasî kaderimiz hakkında nikbin oluşumuzun başlıca sebebi budur.

Onbeş Günün Notları

1 Mayıs Bayramı

İstanbul halkının 24 saat evlerinin kapalı kaldığı 1 Mayıs günü, çoktanberi D.P. Radyosu haline gelmiş olan (ve sanki halkın sınırını bozmak vazifesini yerine getirmek için çalışan) Devlet Radyolarında, Menderes'in şimdiye kadar yaptığı konuşmaların en sert, en hiddetlisi durmadan tekrarlandı. Baştan başa muhalifete karşı delilsiz isnatlarla ve her cümlesi "isyan", "ayaklanma" "ihtilâl", "Hükümet Darbesi", "siyasî suikast" kelimeleri ile dolu olan bu nutkun sonunda, gayet yumuşak bir eda ile Türk İşçilerine hitap edildi. Vatandaşlar, Türkiye Başvekilinin şu cümleleri sarfettiğine hayret içinde şahit oldular : "Bugün 1 Mayıs İşçi Bayramı, işçi kardeşlerimize elemsiz, kedersiz bir çok bayramlar idrak etmelerini temenni ederim..."

Nasıl hayret edilmesin ki, 1 Mayısın Türkiye'deki ismi Millî Bayramların adını tesbit eden 27 Mayıs 1935 gün ve 2739 sayılı "Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki kanun"un 2 inci maddesinin C bendine göre, sadece "Bahar Bayramı" dır. Hükümü aynen naklediyoruz : "Genel Tatil günleri şunlardır : ... C) Bahar Bayramı, Mayısın birinci günü".

Yalnız kanunda değil, bütün resmî ve gayrîresmî konuşmalarda da 1 Mayıs, memleketimizde yıllardır Bahar Bayramı olarak anılır.

Başvekilin radyo konuşmaları, irticalen değil önce düşünce taşına hazırlanarak yazıldığına, hatta konuşma banda (yani ses makinesine)

aldıktan sonra, bu bant Radyo Evine götürülmeden önce, Menderes tarafından en aşağı bir defa dinlendiğine göre, bu vasıflandırmayı bir "dil sürçmesi" olarak kabul etmeğe de imkân yoktur. Yine hepimiz biliriz ki, 1 Mayıs, Marksist Sosyalistler ve Komünistler için İşçi Bayramıdır. Solcu işçilerin, "dünya ihtilâli" gayesiyle birleşerek bayram yaptıkları gündür. Ve zaten Türk Kanun koyucusunun, 1 Mayısı, "Bahar Bayramı" olarak ilân edişinin sebebi de, Beynelmilelci işçi hareketlerinin Türkiye'de de sınıf mücadelesi şuurunu yaratmak için böyle bir günü kendilerine maletmesine meydan vermemekten ibarettir.

Eğer 1 Mayısın Türk İşçileri Bayramı olduğunu ilân eden şahıs, Menderes değil de, muhalif bir siyaset adamı, hele muhalefet lideri olsa idi, D. P. ve onun organı olan Devlet Radyoları tarafından, "Muhalefetin Vatanperver Türk işçisini kıskırttığı", "kökü dışarıda olan doktorlarla memlekete fesat tohumları attığı" ve hatta "muhalefetin komünist metodlarla hareket ettiği" bile iddia olunurdu. Biz bu gibi usulleri sadece takbih ettiğimizden, Menderes'in 1 Mayısı "İşçi Bayramı olarak ilân edivermesinden" dolayı, kendisinin sola kaymağa başladığını iddia edecek değiliz. Ama şu kadarını belirtmek isteriz ki, Menderes, Bahar Bayramını kendi başına vaftiz ederek İşçi Bayramı haline getirmekle, bir kerre daha "yalnız Meclise ait olan bir yetkiyi kendisinde gör-

mek havesine" kapılmıştır. Zaten Menderes, son zamanlarda, Meclise ait olan yetkilere sahip çıkarak istediği adı vermekte, istediği rütbeyi geri almaktadır : 30 Nisan günlü Radyo Konuşmasında da, Siyasal Bilgiler Fakültesini "Siyasî İlimler Okulu" diye vasıflandırarak, ötedenberi hiç sevmediği anlaşılan bu müesseseyi, bir rütbe tenzili cezasına çarptırmıştır. Halbuki "Siyasî Bilgiler Okulu"nun "Siyasî Bilgiler Fakültesi" adıyla Ankara Üniversitesine katılması hakkındaki" 23/3/1950 gün ve 5627 sayılı kanun vasıtasıyla, Büyük Millet Meclisinin vermiş olduğu "Fakülte" payesini, bir Başvekil ortadan kaldıramaz. Banda alındıktan sonra Radyo Evine yollanmadan önce, Menderes tarafından süphesiz dinlenmiş olan sözü geçen tabirin dahi, keza bir dil sürçmesi olmadığı muhakkaktır. Zira bu müessesenin bir Fakülte olduğunu ve bir Dekanı bulunduğunu, Menderes, 1956 da kendisini bir gün içinde 8 defa Meclis Kürsüsüne çıkartan hâdiseler ve sözlü sorular dolayısıyla, hafızasından asla çıkmamak üzere öğrenmiş bu'unmaktadır.

İstatistiksiz İktisat

Türkiye ekonomisi hakkında öteden beri neşredilmekte olan istatistiklerin gayri kafi olduğu ve çok geç neşredildiği malumdur. Meselâ hayati ehemmiyette olan çoğu fiyat endeksleri II nci Dünya harbinden evvel hazırlanan esaslara göre hazırlanmaktadır. Toptan fiyatlar endeksi için bu durum varittir. İktisadi kollara göre ve sanayi branşlarına göre istihdam istatistikleri yok gibidir. 2000 büyük sanayi müessesesi nezdinde anket yapılarak İstatistik Bültenlerinde neşredilen rakkamlar, neşredildikleri tarihten iki sene evvelki durumu aksettirmektedirler.

Bu şartlar altında Türkiyenin ekonomik durumundaki değişimleri takip etmek fevkelâde zordur. Hadiseleri takip etmek zor olduğuna göre, bunları tahlil etmenin ve bazı neticelere varmanın ne kadar zor olduğu bedihidir.

Kaydettiğimiz gibi, bu durum ötedenberi mevcut idi. Fakat son zamanlarda, istatistikî ma'ûmat ba-

kımından vaziyet büsbütün kötüleşmiştir. Son çıkan 68 No. lu Aylık İstatistik Bülteni Ekim 1959'a aittir. Mayısta bulunduğumuza göre yedi aylık bir tevhür vardır. Fakat iş bununla bitmez. İçindeki malûmat daha eski zamanlara bile aittir. Fiyat endekslerini alalım. Ankara da Konjonktür Dairesi tarafından hazırlanan endeksin son rakamı 1959 Mayıs ayına aittir. Diğer bir değişle, rakkamın eksigi bir senedir. Ticaret Odası toptan endeksi için verilen son rakkam Temmuz 1959'a aittir. Ankara ve İstanbul geçinme endeksleri için durum aynıdır.

İktisadi gidişi aksettirme bakımından çok ehemmiyetli olan vergi tahsisatı rakkamları da çok eskidir. Son bültende neşredilen rakkam Haziran 1959'da aittir. Diğer bir de işle, bir seneye yakın bir gecikme vardır. Burada bir tenakuza işaret etmek isteriz : 1960 bütçe gerekçesinin vergi tahsisatına ayrılan kısmında, 1959 un sekiz aylık vergi tahsilatı rakkamları verilmiştir. Bütçe gerekçesinde neşredilmiş olan rakkam neden İstatistik bültenine alınmaz? Bunun cevabı yoktur. 1959 un 8 nci ayından itibaren vergi tahsilatı istatistikleri neşredilmemiştir. Bir çok bakımdan hayati ehemmiyette o'an bu rakkamlar tamamen meçhul kalmaktadır.

İstihsal istatistikleri bakımından da durum çok acıklıdır. Aylık istatistik Bültenlerinde neşredilen rakkamlar tamamen gayri kafi olup çok geç neşredilmektedir. Mensucat kolunda sade Devlet Sektörüne ait istihsal rakkamları neşredilir. En son rakkam 1959 senesinin 9 ncu ayına aittir. 1952 senesinden beri hususî sektör istihsaline dair hiç bir rakkam yoktur. Diğer branşlardaki istihsal rakkamları aynı derecede noksan ve geçikmelidir.

İstihdam ve çalışma istatistiklerine gelelim : Çeşitli sahalarda iktisadi faaliyeti aksettirme bakımından bunların ehemmiyetini belirtmeğe lüzum yoktur İstihdam hacminde, yani çalıştırılan işçi sayısındaki değişmeler, muayyen bir koldaki istihsal seviyesinin değişmeleri hakkında az çok doğru bir fikir verebilir. Oysaki elimizde, ancak İşçi Sigortaları Kurumu tarafından, aylara göre

mecmu iş günü sayısı ve umumî sigortalı sayısı hakkında malûmat mevcuttur. Bu bilgilerden, belki iktisadi faa'iyette değişmeler hakkında çok umumî bir intiba elde etmek mümkün olsa dahi, çeşitli iktisat kollarındaki değişmeler hakkında netice çıkarılamaz.

Son günlerde gazetelerde tekstil ve lâstik kollarında mühim mikyasta işsizliğin bulunduğu bahsedilmektedir. O kollardaki mecmu işçi sayısı hakkında sahih bir bilgi sahibi olmadan işsizlik hareketinin şumulü hakkında hiç bir netice çıkarmak mümkün olamaz.

Şimdi düşünelim : İstatistiklerimizin bu acıklı durumunun sebebi nedir? Bu husus İstatistik Um. Müdürlüğünün ve İstatistik neşreden diğer teşekküllerin kifayetsizliğinden mi ileri geliyor yoksa bunun haricinde bir sebepten mi? Bir bakıma, iktisadi kalkınma ile durmadan öğrenen D. P. iktidarının, iktisadi kalkınmayı gösterecek rakkamlara hususî ehemmiyet atfetmesi akla uygun gelirdi. Ancak bazı işaretler, meselâ sanayi sayımları idarenin İstatistik Um. Müdürlüğünden alınıp Sanayi Vekâleti gibi müesseselere verilmesi, iktidarın İstatistik Um. Müdürlüğünün topladığı rakkamlardan memnun olmadığı intibasını uyardırmaktadır. Böyle bir intibanın uyanması memleket için fevkelâde zararlıdır, çeşitli kaynaklardan çıkan rakkamlar arasında tezat ve mübâyenet olursa (ki vardır.) zarar büsbütün büyük olur. Temennimiz hükümetin, istatistik sahasında partizan gayretlerden vazgeçip, objektif rakkamlara kıymet vermesinden ve çeşitli rakkamların daha şumulü ve suratlı olarak yayınlanmasını temin etmesinden ibarettir.

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
OSMAN OKYAR

Sekreter
BEKİR EKİNCİ

İdarehane : Yenışehir, Büyük Han
No. 55 — Tel : 26754

Haberleşme Adr : Forum Dergisi
P. K. 131, Ankara

Dizgi ve Baskı : Akın Matbaası

Başını Sokacak Yer Derdi

Fakir BAYKURT

Bu kadar yıllık ulus olmuşuz. Uygar bir dünyada yer alıyoruz. Fizikimiz kimyamız ilerlemiş. Plân çizmede, dekor boyamada yüksek buluşlarımız var. Aydan yıldızdan ses veriyoruz. Sesi geçen uçaklar, koca deryaların ardını döğen toplar tüfekler döküyoruz. Te'sizimiz, teleksimiz, burdan konuşsak Fizandan işittiriyoruz. Ne olur biraz da yememiz yemeye, yatmamız yatmaya benzese! İnsanların insanca bir tünâği, yağmurda yaşta başını sokacak bir yeri olmadıktan sonra, yani bu kadar ahım şahım ilerlemelerden payımıza bir evlik de o'sa bir mutluluk düşmedikten sonra, neye yaradı aya gitmelerimiz, Urumu Kıyımı döğmelerimiz? İş mi şu bizim hâlâ, yel üfürecek, sel götürecek balçık evlerde, sefalet gecekondularında barınmalarımız? Bilim, kendi başına kimin için ilerliyor? Teknik kime harıl harıl yeniliklerini sunuyor?

Ben gecekondulara yapanlara kızmıyorum. Gecekondular yapıp satanlara da kızmıyorum. Yasaklar koyuyoruz, yıktım, yıkacağım diyoruz, tapuladım, parselledim diyoruz. ne karışık işler bunlar?

İşte gene bahar yürüdü. Düzleri "imar" tutmuş, derenin yamaçlarına kare kare küçük temeller kazıldı. Pahlı tenekeler, tahta sandıklar, uydurma beton kerpiçler, şişirme kapı pencere kasaları, çoluğu çocuğu romatizmaya garketmek için yığıldı. Karı kız toplamp birer tünâk yapacaklar. Karşı yamaçtan yol geçiyor. Olup bitenler gün gibi görünüyor. Niçin buna gecekondular derler?

Yer kapışma sırasında komşular arasında çıkan kavgayı, kadınların güpegündüz saç saça girmelerini de gördük. Hısım akraba, bacı kardeş biribirlerini taşa tuttular. Belki birinin temeli, ötekine tasarladığı yeri iki ayak "tezavüz" etmişti...

Dereye bir taksit gelip durdu. İçinde, Belediyede görevli, önemlice bir "zat"! Taksiti kendi sürüyor. Baktı baktı, yamaca yukarı taksitiye göre bir yol yok, döndü gitti.

Köyden beter buralar! Sokak diye bir şey yok. Yazın toz, kışın

çamur. Ev aralarında çizmeyle gez. Nasıl inilir, nasıl çıkılır, buralarda geçen yaşamaya nasıl katlanılır? hasta olmadan, delirmeden nasıl dayanılır? anlamak da zor, anlatmak da... Ev dedikleri daracık. Tavanlar alçak. Yerler ıslak. Işık, güneş, tesadüfe bağlı. Arada bir, bir parça hesaplı kitaplı, bir parça güzele benzerleri de var, kadınlar önlerine ağaçtır, çiçektir, sokuyorlar, camları siliyorlar, çulları çırpıyorlar ama, neye yarar? çoğu, dediğim gibi, yaramaz. Geçenlerde bir hız'ıca yağmur yağdı. Yamaçtakiler, yatakları yorganları koyacak her bulamadılar. Dam mı delindi, duvar mı yarıldı? Sonra, Allahtan olacak, bir güneş açtı da, serip kuruttular. Karlı buzlu kışlar nasıl geçti buralarda? Evlerin köşesinden, bucağından bak, yıldızları gör...

Ya peki yemeği nerde pişirirsin, nerde saklarsın? Tozla, sinekle nasıl başedersin? Bulaşık suyunu nere dökersin? Helâyı, hamamı ne yaparsın?

Gecekondular konup yerleştikten sonra tutup bir yol açmışlar. Yıkılan yıkılmış, kalanların düzenleri altüst olmuş. Su dökülecek yerleri çöp atacak çukurları kalmamış. Öne atsalar yol, arkaya atsalar ev! Köy değil ki, dam ardına dolansan! Sadiye Hocanın : "Sabahattan akşama kadar dışkılarını "Vita" tenekelelerine biriktirip karanlık basınca yola döküyorlar. Buralar onun için kokuyor..." diyor, üzüle üzüle anlatıyor.

Bir yangın olsa buralarda, üç ev kurtulur mu bilmem? Yokuş yukarı su taşıyıp çamasır paklıyacağız diye karıların beli bıkını kalmıyor. İtfaiye nereden yol bulup da, nereden çıkacak? Hele salgınlar? Kırar, kırar... Kırmadığını da bilmiyoruz ya! Pis sular, bu evden ötekine, ötekenden berikine ulanıp sokaklardan aşağı dökülüyor.

Haydi büyükler kendi çarelerini bu'dular diyelim, çocuklar ne yapacaklar, nerde oynayacaklar? Zeytinyağı kutularına çamur doldurmak, gene teneke kutularla, karpuz kabuk-

ları ile toz taşımak, onların en iyi oyunları! Oynasınlar doyasıyla!

Bir de şuna bakın : Buralardaki üstüne dışkı döküldüğü için kötü kötü kokan yolun iki kıyısına yaya kaldırımı yapılacak diye bir haber çıktı. Baktım, bütün evlerin pencereden görülecek yerlerine parti büyüklerinin resimlerini asakomuşlar! Yani : "Biz sizdeniz, bize dokunmayın!"

Her türlü ocak bucağın açmalar, kapamalar da buralarda! Ocaklar hep "bizden"! Bir ocak da "onlar" açacak o'muşlar, kıyametler koptu! Öne gelenler, akşamleyin "onlar"ın ocakbaşına varıp güzellikle söylediler : Bire guzum, akıl dey bir şey var. Dışımızdan şöyle böyle göründüğümüze bakma, aslında biz de "onlar" danız. Tam tapu alacağımız sıra, bunu ilân edip yayım yapmanımı ne nüzümü var? Oy zamanı gelsin, yapacağımızı yapalım, şimdi şu ocağı kapat..."

Tapu... Arife günü Zafer'in birinci sayfasında, bilmem kaç sütun, gecekondulara tapu kesileceği yazıldı. Bayram günü de, ikinci sayfanın kuytu bir yerinde "takip ekiplerinin çalışmalarına devam edeceği" çitlatılıyordu. Arkadaşlar yoruladı durdu : Tapu kime? "Bize!" Takip edilecek kim? "Onlar!" Kim böldü bu halkı böyle ikiye? Ama üzülme, "bizler" "onlar"dan o'duklarını biribirlerine söyleyip duruyorlar gizli gizli..

Şehirçilik Profesörü Fehmi Yavuz'un "Ankara'nın İmarı" adlı kitabına baktım. Fransalı M. Jaussaley'nin şöyle bir sözünü naklediyor : "İşçiler, her şehirde ikâmet merkezlerini kendileri bulurlar." Prof. Yavuz : "Ankara'daki tatbikata uyması bakımından bu söz çok şayanı dikkattir." demiş, 1952'de... Ama biz, dünyanın her tarafında bunun böyle olmadığını biliyoruz.

İzmir'i İstanbul'u bırakın, şimdi, büsbütün bir Cumhuriyet şehri olan Ankara'nın yarısı gecekondudur. Altındağ, Yenidoğan, Topraklık, İncesu, Saimekadın, Güverin, Mamak, hattâ Dikmen, hattâ Etlik, hep gecekondular! Gebeci'nin yarısı, Hukuk ve Siyasal Bilgiler'in arkaları gecekondular! Adana'nın, Mersin'in çevrelerini de firdolayı teneke mahalle diye an'atırlar.

Köy, malûm. Şehir şehir derler de insan uzaktan bir şey sanır, işte onun da hali malûm. Hanî bizim mesken politikamız? İnsanın yarı ömrünün geçtiği, uyuduğu, yediği din'endiği, çocuklarını büyüttüğü ev'i içine almıyan bir kalkınma tarifi yapamayız. Biz bu evlerle, bu şekilde mi kalkındık acaba?

Elinde ufacak bir çaresi olanlar bızralarda yaşamazlar. Bunlar göz gö-

re göre yaşıyorlar. Tapusu verilecek diye girmedik boya bırakmıyorlar. Davullar döğüp şenlikler yapıyorlar. Bu çekilmez hayatı, bir de tapuluyorlar, sökülüp atılmayacak bir halde perçinletiyorlar. Bu, kendi kendinin mahkûmluğunu onaylamak gibi bir şey değil midir? Nasıl seviniyorlar buna, nasıl güm güm davul döğüyorlar, bilmem ki!

İNCELEMELER

Halk Partisini Kapatmağa Kimsenin Gücü Yetemez

Muammer AKSOY

Gittikçe kendisini Devlet sanma vehmine kapılan Demokrat Parti ve kanunlara aykırı surette onun organları haline gelmiş olan Devlet Radyoları, ne kadar özenirlerse özensinler, tek parti devrini geri getiremezler. Hürriyet ve Demokrasi istikametinde akan tarih nehrini tersine çeviremezler.

Millî hakimiyet prensibinin gelişmesindeki ilk basamağı teşkil eden devrenin üzerinden, on yıllar geçmiştir. Çok geride kalan o devre sürsünce, Millet Hakimiyeti esasını tam olarak tatbik edilmemesi, yani tek parti sistemine baş vurulması, "geçici bir tedbir"den ibaretti; tarihe mal olan seri halindeki devrimlerimizin yarattığı bir zarurete dayanmakta idi.

1960 yılını yaşadığımız bu günlerde ise, inkılapları gerçekleştirmiş, çok partili hayata on beş yıl önce girmiş bulunmaktayız. Ve nihayet unutmamamız gerekir ki, o geçici ve kaçınılmaz devrede bile, Millet Hakimiyetinin yerine kısmen ve sınırlı olarak kaim olan semboller, Atatürk ve İnönü gibi millî kahramanların manevî otoritesine dayanmakta idiler. D.P. liderleri ise, ancak "Millî Hakimiyete dayandığı müddetçe" otoriteye sahip olabilecek alelade fanilerden dir. Onların tek parti rejimine yeltenmeleri, kendileri için pek bü-

yük hüsrarla neticelenir.

Ne yazık ki, Afrika ortasındaki kavim'leri idare edenlerin bile artık idrak etmeğe başladığı bu gerçeklere gözünü kapama inadından hâlâ vazgeçmiyen D.P. kendi hesabına işlettiği Devlet radyolarında aynen şöyle diyebilmiştir : «Sizin millî iradenizle halen vazife görmekte olan Devlete karşı, işte bu 170 küsur kişi, Meclisin hem içinde hem dışında isyan ve itaatsizlik bayrağını kaldırmış bulunmaktadır. Bundaki gaye, Devlet yerine kendilerini bir devlet olarak geçirmek ve onu size zorla kabul ettirmektir... Nizam düşmanı tavrını pervasızca takınan bir muhalefet, hakikî demokratik idare'lerde, rejimin lüzumlu ve zarurî bir parçasını teşkil eden bir unsur olmaktan çıkar.. Hükûmetin, Meclis kararlarına en yüksek derecede riayet ve hürmet temin edeceğinden ve bugünkü anarşi yaratma teşebbüslerine son vereceğinden kimsenin asla şüphe etmemesi icabeder.» (29.2.1960 günlü radyo gazetesi).

Kanun'ara, akla, iz'ana ve her türlü insanî ölçülere meydan okuyan şu sözlere karşı, "Partizan Radyo ve DP" adlı kitabımızda günü gününe vermiş olduğumuz cevabı nakletmek isteriz :

"Cür'etin bu derecesini tasavvur etmek, hakikaten pek zordur. Kim

olduğu meçhul bir şahıs, Devlet Radyosunun başına çöreklenecek ve milletin 170 küsur vekilini ve bir millî kahramanı, kanun dışı ilân edecek! Ve sözlerinin sonunda, rejimimizin böyle bir muhalefete ihtiyacı yoktur, onu bertaraf etmenin çarelerine de başvurabiliriz, yani CHP'yi kapatabiliriz, yolunda bir tehdit dahi savuracak! Bu kadar çatlak bir sesin, tam hak ettiği cevabı bulmağa ve bulunsa bile yazmağa imkân yoktur. Sadece şu kadarını kaydedelim ki, böyle bir cür'ete hiçbir mace-raperestin gücü yetmeyecektir. Zira Türk Milleti, millî iradeye el sürdürmez." (Sahife 113/114).

Halk partisini kapatmanın bugün ifade ettiği mana, hürriyet ve demokrasi fikrinin imha etmeğe yeltenmenin ta kendisidir. Zira bugün bir tarafta, "Hürriyet ve Demokrasiye musallat olmuş ve olmakta devam eden bir DP", diğer tarafta da hürriyet ve demokrasi bayrağını başta tutan ve artık Hukuk Devleti mücadelesinin sembolü haline gelen CHP olmak üzere iki zihniyet çarpışmaktadır. Biri, "medenî âlemin ve çağımızın prensiplerini" savunan, diğer ise "ortaçağ metodları" hâkim kılmağa çalışan (manevî varlıkları değil, sadece "kalkınma" gibi bir tekerlemeyi kendisine bayrak yapan ve iktidarda kalmaktan başka bir ideale sahip bulunmayan) bu iki teşekkül arasındaki çarpışmada, birincisinin yani CHP'nin ortadan kalkmasının mümkün olduğuna akıl erdirebilmek, Türk Milletinden ümidi kesmek demektir. Hürriyet ve şerefi için canını bile vermekten asla çekinmemiş bir milletin, iktidara "millet kurtararak veya kılıcının kuvvetine dayanarak" değil de, "hürriyet ve demokrasi" diye avaz avaz bağırma sayesinde gelmiş bir partinin cür'et edeceği her harekete razı olacağını sanmak, gafletlerin en büyüğüdür : Millet ilk seçimde, DP'ye çoktan hak ettiği ve hergün biraz daha hak etmekte olduğu dersi verecektir!

Milletin sevgisini kaybeden bir partiyi, şiddet yollarına başvurma sayesinde iktidarda tutabilme marifetini tarihte hiçbir siyaset adamı gösteremediği gibi, teşekkülleri yasa- sak etme sayesinde onlara bağlı in-

sanların gönül verdiği fikirleri yok etme hüneri de, hiçbir müstebide nasip olmamıştır. Tam aksine, böyle yanlış yollara sapış, iktidarda kalmak için çırpınanların düşmelerini biraz daha hızlandırmaktan başka bir işe yaramamıştır.

DP ve onun ortakları, CHP nin binalarına belki bir müddet için kilit vurabilirler, daha doğrusu gafletin bu son haddini dahi gösterebilirler; fakat CHP yi, bir inanc ve varlık olarak asla ve asla ortadan kaldıramazlar!

Çünkü, bir partinin hakiki varlığı, onun ne binaları ne de adıdır. Partilerin temeli, fikirdir, inançtır. Hele Halk partisi gibi tarihî bir parti, onun dayandığı fikir ve idealler yok edilmeden, fiilen ortadan kaldırılamaz. Halk partisi, inkilâplar demektir; bugün ise, hem inkilâplar hem de demokrasi ve hürriyet demektir. Diktatörlük istikametinde koşar adımlarla yol alan DP, CHP nin kapısına kilit asmak gafletinde bulunduğu gün, sadece günahlarına -altından kalkamayacağı kadar ağır bir tanesini eklemiş olacak ve bununla, CHP nin hakikaten devleşmesini mümkün kılacaktır. Zira bu cüret, DP nin gittiği yolu ve ulaşmak istediği gayeyi artık en kör vatandaşlara bile göstermiş olacaktır.

İşte bunun içindir ki, memleketimizde artık, hürriyetin ve demokrasinin sembolü haline gelmiş olan CHP ve İnönü, haksız ve insafsız saldırılar arttıkça, devleşmekte ve milletin kalbinde taht kurmaktadır.

Öyle ki, kapısına kilit vurulan bir CHP, kapanmadan önceki CHP nin bir kaç misli büyümüş, "bir avuç insandan gayri bütün bir milleti içinde toplayan bir teşekkül" haline gelmiş olacaktır. Ve böylece DP, ilk seçimde-ki ne kadar çabalarsa çabalsın o seçimden kaçamayacaktır- kendisinin siyasî tarihimizden fiilen silinmesini, kaçınılmaz hale getirecektir. Bu sebeple, bütün CHP teşkilâtı, alınacak herhangi bir kararın kâğıt üstünde kalacağını ve hiçbir şeyin değişmeyeceğini, bilâkis kendilerinin bir kapatma kararından sonra- daha azimli ve daha çoğalmış CHP li'ler haline geleceklerini bilerek, DP nin aczini tescil edecek böyle bir kararı, çelikleşmiş

bir irade ve DP nin kulaklarını yırtacak bir kahkaha ile karşılamaya hazırdırlar.

Bu hakikatleri pek iyi taktir eden Menderes, 13.7.1953 günü Meclis müzakerelerinde aynen şöyle demişti : "Demokrat Partinin üstüne gelinemedi, kanun maddesi vardır diye gelinemedi değil, gelinemezdi de onun için gelinmedi. Bugün de Halk Partisinin üzerine gidilemez!" (1)

Biz ilgililere bir noktayı daha hatırlatalım : Üstelik CHP ile DP arasında, CHP lehine büyük bir fark vardır. O, Atatürk'ün partisidir (2); O, inkilâpların partisidir. O, bu milleti kurtaranların partisidir, cumhuriyeti kuranların partisidir! Bu memlekette Atatürk'ün eserlerine olan bağlılığı gidermeğe, alelâde insanların gücü yetemeyeceğine göre, Atatürk ruhunun ve umdelerinin mirasçısı olan CHP yi yok etmek de, kimsenin iktidarında değildir.

Son olarak belirtmek isteriz ki, "muhalefeti gayri meşru ilân etmek" ten başka bir manaya gelmeyecek olan "CHP nin kapısına kilit vurma gafleti", ne yazık ki, muhalefetin bugünkü gibi kanun ve nizam içinde kalması imkânını gidermiş olur. Artık mesul bir Merkez ve Teşkilât tarafından kontrol edilemeyen milyonlarca muhalif vatandaşın yer yer kuvvete baş vurmalarına mani olunamaz. DP idarecileri şunu pek iyi bilmelidirler ki, bu memlekette her türlü hududu aşan haksızlıklara rağmen nizam hâlâ hürmet ediliyorsa, bu ön plânda CHP nin eseridir.

"PARTİ KAPATMA" İHTİMALİ KARŞISINDA D.P NİN VATIYLA SARFETTİĞİ BÜYÜK LAFLAR :

Menderes'in asilikle itham etmeye çalıştığı C.H.P. nin kapatılmıyacağı inancını, işte biz böyle "fikrin kudretine" dayandırmaktayız. Buna karşılık, Menderes'in Başkan olduğu D.P., muhalefet yıllarında kendisinin kapatılmıyacağını, düpedüz "isyan hakkı"na dayandırarak izah etmekten çekinmemiş bir partidir. Muhalefetteki D.P. nin sözcülerinden ve kaleşör'lerinden biri olan ve iktidardaki D.P. nin Devlet Vekillerinden Osman Kapanı bakınız neler demiştir : "Demokrat partinin varlığına kasdedenler, kelle'lerinin vücutla-

rına ağır geldiğini unutmamalıdır. Böyle bir şey ağıza almak değil, muhayyilede böyle bir düşünceye yer vermek dahi vatana ihanetten başka bir şey olamaz. Bundan daha ağır bir cürüm olabileceğini zannemiyorum. Bunu yapacak olan şahıs ve zümre, kendi mezarını kendisi kazmış olur. Ölüm kararı her zaman cellât marifetile infaz edilmez. Yakin ve uzak tarih, bir çok tiranların, vatanperverlerin bıçak veya kurşunuyla can verdiklerini kaydetmiştir. Binaenaleyh ortada biz ve milletçe atlatılan bir tehlike yoktur. Asıl tehlikeyi atlatanlar ve milletin âdil hükmünden başlarını kurtaranlar, bu menfur kararı tatbik fırsatını bulamayan kimselerdir. Onlara geçmiş olsun demek daha doğru olur. Şunu unutmamak lâzımdır ki, kafalarının içindeki örümcekle fikirler, Richelieu Fransasından ve İvan Rusyasından ka'ma fersude olmuş siyasî âkidelele, bu millete 13 aylık bir kâbus hayatı yaşatan ve siyaset softalığını otorite mefumu diye yutturmağa kalkışanlarla mücadele hiçbir zaman sonuçlanmamış değildir. İster mes'uliyet mevkiinde olsunlar, isterlerse ondan uzak bu'unsunlar, kötü zihniyet taşıyanlarla savaşmak, her vatanperverin en belli başlı vazifesidir... Demokrat Partiyi kapatmak, kimsenin yedi iktidarında değildir. Bu gibi düşünceleri taşıyanların, başlarının yılan gibi ezileceğini unutmamaları lâzımdır" (Demokrat İzmir 9.10.1947, Atlatılan tehlike).

İşte bu nak'i yaptıktan sonra "Partizan Radyo ve DP" adlı kitabımızda şöyle devam etmiştik : "Bu sözler bugün yazılacak olsa, onu yayınlıyacak gazetenin başına gelmeyecek yoktur. Nitekim, İrak ihtilâli do'ayisiyle milletlerin zulme mukavemet hakkı üzerine objektif ve umumî olarak makale yazarlara karşı Menderes, en sert bir dille "sehpaları" hatırlatmıştır. Oysaki, idealistleri aşırı hareketlerden alkiyan, "sehpa tehditleri" değil, böyle bir hareketin Vatanın hayrına sonuçlar doğurmayacağı (çıplak kuvvete baş vurma sayesinde, "hukuk nizamı"nın, "hürriyet nizamı"nın tesis edilemeyeceği) inancıdır!" (Partizan Rasyo ve DP S. 114). Hülâsa :

1953 de başlayıp 1954 seçimlerinden sonra baş döndürücü bir süratle yol alan, son bir sene içinde ise, her türlü sınırı aşan antidemokratik gidiş, hele baskı ve şiddet metodlarına sarılış, çıkar yol değildir. "Şiddet tedbirlerine bir tanesini daha eklemekle", yani CHP nin kapısına kilit vurmakla, DP hiç bir şey kazanamaz. Sadece buhranı bir kat daha arttırmış, ve kendi vasiyetnamesini yazmış olur.

Hem DP ve hem de memleket için çıkar yol tektir : "1947 - 1953 yıllarının demokratik zihniyet, mevzuat ve tatbikatına dönmek! Bugüne kadarki gidişin mümessillerinden temizlenmiş ve demokrasiye inanır insanlardan müteşekkıl bir kabine kurup, hürriyeti baltalayan kanunları kaldırarak, kısa zamanda hür, eşit ve emin bir seçim sayesinde rejim buhranına artık son vermek!" Onun içindir ki, DP millet vekilleri, bugün büyük ve tarihî bir imtihan karşısında bulunuyorlar.

(1) — TBMM. Zabıt ceridesi, Devre 9, İçtima 3, cilt 24, S. 1099.

(2) — "Atatürk'ün kurduğu partimiz, büyük Türk milletinin aziz partisidir" (Bayar, 20.12.1938). "Atatürk'ün büyük görüş ve ilhamlarının ifadesi olan parti programımız" (Bayar, 8.11.1937). "Rejimimizin hamisi olan Atatürk'ün kurduğu Halk partisinin prensipleri.." (Bayar, 12.8.1938).

PARTİZAN RADYO ve DP.

Yazan : Muammer Aksoy
FORUM Yayınları Seri. 1
10 lira Abonelerimize 8 lira

KIRK GÜN KIRK GECE

Yazan : Metin And
Fıratı 15 lira

F. LL. WRIGHT

(İnsana Dönüş)

Yazan : Şevki Vanlı
10 lira Abonelerimize 8 liradır.

Yukarıdaki kitapları bütün kitapçılardan veya Dergimizden ödemeli olarak temin edebilirsiniz.

Kültür ve sanat

Sigaranın Dumanı

Mahmut MAKAL

Tütüncülük bu, lâf değil. Bahar gelir gelmez uykuya paydos diyeceksin. Yirmi dört saatta bir - iki saat uyku ya geçer ya geçmez eline. Öküzü öldürmeden bahara çıkarabilmişsen, çifti düzebilmişsen, geceden kalkıp ala şafak tarlada olacaksın. Bir süreceksin, bir daha süreceksin, İkilemezsen toprakla arayı açarsın. Vakti gelince asık suratla karşına çıkar, büyüttüğü bodur fidanda dört cılız yaprak vardır. Onun için ikileyecek, onun'a arayı açmayacaksın. Sonra çapa.. Çapanın kıyağını bulacaksın, arkları çizerken emek esirgemeyeceksin. Fidan gelince iş daha da değişir. Gidip yerinde, tarlasında görüp seçerek alacaksın. Tarlayı iyi sürmüş, arkı iyi açmışın kaç para eder. Her ark'a dikeceğin seksen - yüz fidan kabadayı olmadıktan sonra.

Fidanı diktik demek, asıl işimiz yeni başlıyor demektir. Uyku tünek bizden uzak olacak demek. Oy anam oy! Her fidanın yanına tane tane en azından on kere varmak ne demektir? Üç kere çapa sallayacaksın sırayla, üç! Artık kırma işi belli olmaz. A'tı mı sekiz mi uğrarsın. Uykusuzluk'ar dünden bugüne, bu günden yarına kalır, gözkapaklarında katmerleşir... Akşam evden yükle göçü yürü tarlaya. Toprağımızı örten karanlığa etkisi mi olur fenerin? Kümesini bu'amamış tavuklar gibi karanlıkta, yaprak yaprak, demet demet doldur küfeleri. Beynin kaynasın sıcakta öğlenedek. Sür eşeği köye doğru sonra. Çoluk çocuk sarıl işnelere, teker teker yaprak diz sicime. Ne kadar erken biterse dizgi, tarla yoluna da o kadar er çıkarın.

Kendine göre bunun da tadı vardır. Ama tar'a ağanın olursa, sen ortakçı, sen kiracı olursan tadı kalmaz pek, tarlaya giderken bir ayağın ileri çekerse öteki geri çeker seni. Yaprığı istekle kıramaz, kele-

tiri (küfe) istekle yükleyemezsin. Karanlık yollarda üstüste tökezler, tütün dizerken eline batırırsın işneyi.

Bunların hepsi çekilir acı, zulüm... Ama kooperatif krediyi tam vermezse, işte o zaman şaşar puslamız. Kar yağar anamızınkine. Yaaa! eloğlunun karı zemheri girmeden yağar, tütüncününüki de Mart dokuzu çıkınca...

Eskiden yüzde elisini verirken kredinin, bu kez yüzde yirmibeşini verecek kooperatif tütünleri dikmeye başlarken, tarla sürümü, ark çizimi için bile yetmez verilecek dörtte bir para. Nerde kaldı fidan alınması?.. Kredilerin dörtte birini çapada, öteki dörtte birini gökkesifte vermeleri iyi oluyor ama, yarısının dikim sırasında verilmemesi işi temelinden aksatacak...

Gökkesifte beş bin kiloyu doldurmaya son dörttebir verilmiyeceğine göre, başlangıçta verilecek paranın kısılması çoğunun işini altüst edecek. Çapasız kalacak tütünlükler, dikilse de. Kıyırmsız kalacak, dizgisiz kalacak... Tütün de ortada kalacak, biz de... Kaldık gitti zaten, işin başlangıcında krediyi yarımından dörttebire indirdikten sonra.

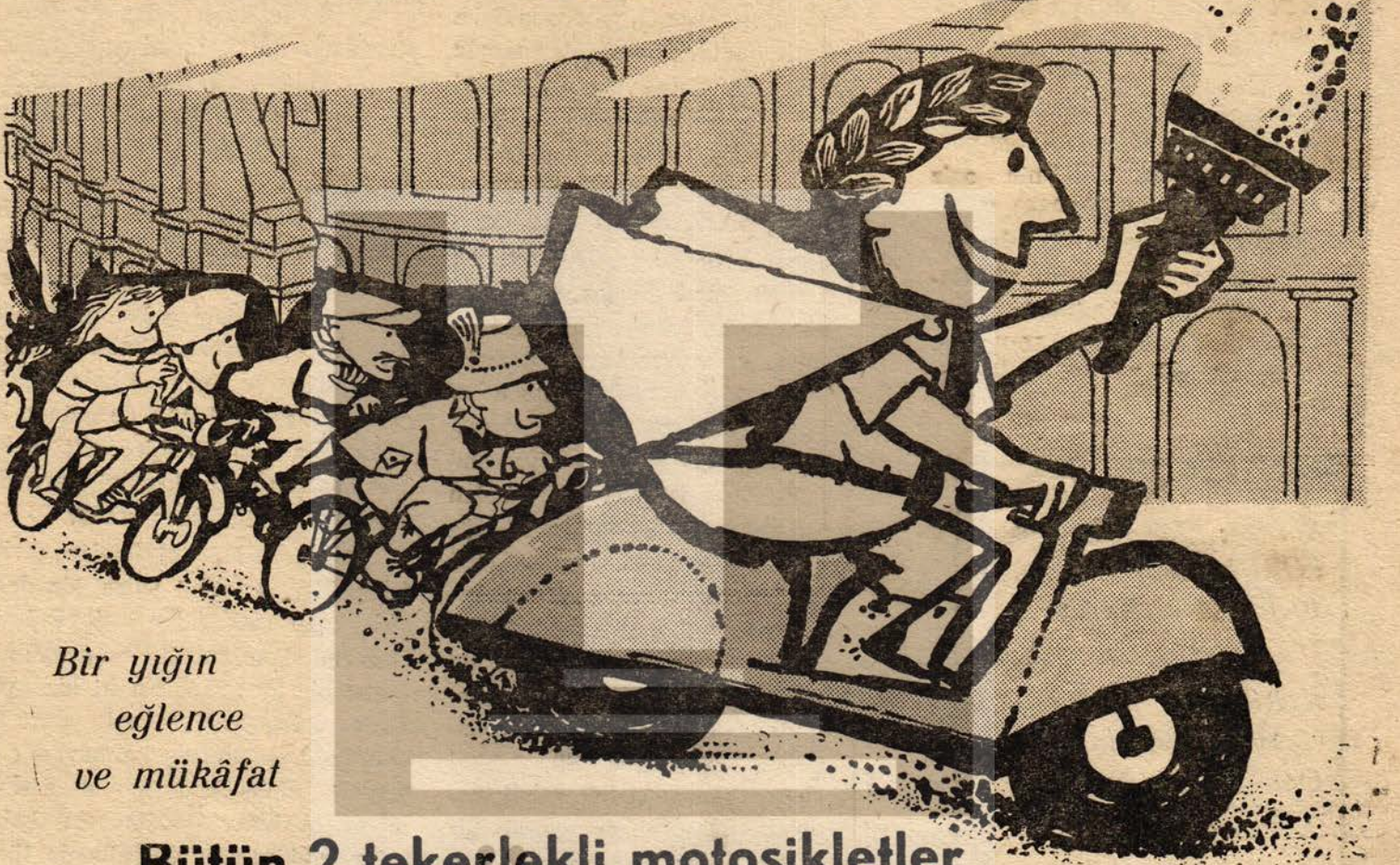
Tütüncünün işini tersine çevirdi felek. Her iş yerini bulsa da denklere hazırlasak güler mi yüzümüz. Değerini kırırkırana. Kumpanyaların ezgisi bir ayrı, Tekelin ki bir ayrı.. Evde kalacak diye kork dur. Bir yaprağı bile elinizde kalmayacak diyenleri dinlesek de içimiz serinlemiyor. Akhisar taraflarında, kabak satar gibi pazara dökmüş de tütün satıyormuş millet. Hem de kilosuna eli - yüz kurusa...

İşte böyle. Burası Yerkesik, yolunun bir yanı yüksek, bir yanı esik. Dumanı doğru çıksın deyip geçiştiriyorlar ama, duman olur da doğru çıkar mı, bellerin bükük olduğu yerde?..

OLİMPİYATLARDA

Roma'ya bedava seyahat

BP-ZOOMKHANA

*Bir yığın
eğlence
ve mükâfat*

Bütün 2 tekerlekli motosikletler için büyük milletlerarası müsabaka

Olimpiyattar zamanında, motosikletler için açılan büyük beynelmîel BP-Zoomkhana müsabakası sayesinde Roma'ya bedava seyahatler. Eğlenceli ve bol mükâfatlı. Tam malûmatı en

yakın BP istasyonundan alın! BP Zoom 2 zamanlı motorlar için en mükemmel ve tek yakıttır. Sizi tarihi ve romantik Roma'ya götürecektir bu müsabakayı sakın kaçırmayın.

MÜSABAKA,
B. M. F.
KAİDELERİNE GÖRE
YAPILMAKTADIR

Tamamlayıcı malûmat için BP istasyonları emrinize âmade

BP-ZOOM- 2 zamanlı motorlar için en mükemmel yakıt